

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ostravě rozhodl v senátě složeném z předsedkyně senátu JUDr. Radmily Baďurové a soudců JUDr. Šárky Žmolilové a Mgr. Tomáše Ožany ve věci

žalobkyně: **Xxx**, narozená dne xxx
bytem xxx
zastoupená advokátem JUDr. Vladimírem Ježkem
sídlem Dvořákova 937/26, 702 00 Ostrava

proti
žalované: **Česká republika - Ministerstvo spravedlnosti ČR**
sídlem Vyšehradská 427/16, 128 00 Praha 2

o náhradu majetkové a nemajetkové újmy
k odvolání žalobkyně proti rozsudku Okresního soudu v Novém Jičíně ze dne 29. 10. 2020, č. j. 13 C 90/2020-42,

takto:

I. Odvolání směřující do odstavce II. výroku ve vztahu k částce 508 Kč se **odmítá**.

II. Rozsudek okresního soudu se v napadené části, tj. v odstavci II. výroku, pokud jím byla zamítnuta žaloba na zaplacení částky 190 959,54 Kč, **potvrzuje**.

III. V další části odstavce II. výroku ohledně částky 1 943,46 Kč se rozsudek okresního soudu ruší a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Shodu s prvopisem potvrzuje Monika Herdinová.

Odůvodnění:

1. Okresní soud rozsudkem uložil žalované povinnost zaplatit žalobkyni částku 182 142 Kč (výrok I.), co do částky 193 411 Kč žalobu zamítl (výrok II.) a uložil žalobkyni povinnost nahradit žalované náklady řízení 9 Kč (výrok III.). Okresní soud uzavřel, že u úroku ze zajištěných peněžních prostředků vyčísleného částkou 42 903 Kč nelze dovodit příčinnou souvislost mezi nezákonným rozhodnutím a tvrzenou škodou. Skutečnost, že žalobkyni byly peněžní prostředky, jenž měla na bankovním a na účtu penzijního spoření několik let zajištěny a tudíž žalobkyně přišla o případný profit z úroků z těchto částek je nezpochybnitelná, avšak nelze z toho činit závěr, že pokud by žalobkyni tyto peněžní prostředky zajištěny nebyly, plynuly by z nich žalobkyni po celou tu dobu úroky. Není totiž jisté, že by žalobkyně ponechala všechny tyto finance na příslušných účtech tedy, že by je v průběhu let nijak nepoužila, či jinak s nimi nenaložila. Pokud jde o částku 150 000 Kč za nepřiměřenou délku řízení, nárok je dle závěru okresního soudu promlčen. Promlčení počíná okamžikem zproštění a nikoliv doručením předmětného usnesení odvolacího soudu ani není závislé na rozhodování v tzv. porozsudkové agendě, což bylo v tomto případě především rozhodnutí o zrušení zajištění peněžních prostředků žalobkyně. Šestiměsíční lhůta tudíž počala běžet ode dne 8. 10. 2018, skončila 8. 4. 2019, avšak nárok byl uplatněn až 8. 5. 2019, tedy měsíc po lhůtě. Co do částky 508 Kč žalobu okresní soud zamítl, neboť v této částce žalobkyně náklady na obhajobu před zahájením trestního stíhání nenáleží.

2. Proti výroku II. a III. rozsudku podala odvolání žalobkyně, které odůvodnila tím, že trestní řízení je ve smyslu § 32 odst. 3 zákona o odpovědnosti za škodu skončeno nabytím právní moci posledního rozhodnutí, které ve věci bylo vydáno, což bylo usnesení ze dne 10. 5. 2019 o zrušení zajištění peněžních prostředků s právní mocí 25. 5. 2019 a nikoli usnesení Krajského soudu v Ostravě o zproštění ze dne 8. 10. 2018. Žádost o odškodnění byla podána 9. 5. 2019 tedy ještě před skončením uvedeného řízení a nárok na náhradu nemajetkové újmy 150 000 Kč nemůže být promlčen. Pokud jde o zhodnocení zajištěných peněz, byly zajištěny na účtech bank a žalobkyně žádá pouze obvyklé zhodnocení jako u bankovních vkladů. Pokud by žalobkyně měla peníze doma, či je chtěla investovat jinak, policie by prostředky zřejmě ani nezajistila. Je tedy pouhá spekulace, že by žalobkyně výnosu v podobě úroků nedosáhla. Okresní soud rovněž při rozhodování o nákladech dospěl nesprávně k závěru o poměru úspěchu a neúspěchu, kdy má být poměřována tarifní hodnota nemajetkové újmy v rozsahu 50 000 Kč, nikoli požadovaných 150 000 Kč.

3. Žalovaná navrhla potvrzení rozsudku jako věcně správného.

4. Pokud jde o odvolání žalobkyně vůči výroku II. proti částce 508 Kč za náklady obhajoby, není odvolání dle § 202 odst. 2 o. s. ř. přípustné, neboť bylo rozhodnuto o předmětu řízení nepřevyšujícím při peněžitém plnění 10 000 Kč. Odvolací soud tedy v této části odvolání žalobkyně dle § 218 o. s. ř. odmítl. Námitka žalobkyně, že odvolání je přípustné i tehdy, pokud jednotlivé nároky nižší než 10 000 Kč v souhrnu přesáhnou částku 10 000 Kč, není důvodná. Žalobkyně uplatňuje tři nároky se samostatným skutkovým základem: náhradu nemajetkové újmy 150 000 Kč, náhradu škody za náklady obhajoby 182 650 Kč a náhradu škody za ušlý zisk 42 903 Kč. Přípustnost odvolání je od 30. 9. 2017 obdobná přípustnosti dovolání. V bodu 7. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 12. 2016, sp. zn. 30 Cdo 1435/2015, pro účely přípustnosti dovolání Nejvyšší soud rozlišoval nárok na náhradu škody (nákladů na obhajobu 35 300 Kč) a náhradu nemajetkové újmy za nepřiměřenou délku trestního řízení 914 700 Kč a u nákladů obhajoby shledal dovolání nepřípustné, kdy je nutno je posuzovat samostatně. Soudní praxe je jednotná v závěru, podle něhož přípustnost dovolání proti rozhodnutí odvolacího soudu s více samostatnými nároky s odlišným skutkovým základem je třeba zkoumat ve vztahu k jednotlivým nárokům samostatně bez ohledu na to, zda tyto nároky byly uplatněny v jednom řízení a zda o nich bylo rozhodnuto jedním výrokem (z judikatury Nejvyššího soudu srov. například usnesení ze dne 15. 6. 1999, sp. zn. 2 Cdon 376/96, uveřejněné v časopise Soudní judikatura číslo 1, ročník 2000, pod číslem 9,

Shodu s prvopisem potvrzuje Monika Herdinová.

usnesení ze dne 24. 3. 2005, sp. zn. 29 Odo 1373/2004, usnesení ze dne 31. 3. 2005, sp. zn. 25 Cdo 1097/2004, rozsudek ze dne 4. 6. 2008, sp. zn. 25 Cdo 3117/2006, 25 Cdo 2432/2008, uveřejněný pod číslem 66/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, a usnesení ze dne 30. 11. 2011, sp. zn. 29 Cdo 3816/2011, které jsou veřejnosti dostupné - stejně jako dále citovaná rozhodnutí Nejvyššího soudu - na jeho webových stránkách, a z judikatury Ústavního soudu usnesení ze dne 10. 4. 2008, sp. zn. III. ÚS 307/05, in www.usoud.cz). Tyto závěry jsou použitelné i po změně formulace ustanovení § 238 odst. 1 písm. c) o. s. ř. provedené s účinností od 30. 9. 2017 (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2018, sp. zn. 25 Cdo 1791/2018, či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 10. 2018, sp. zn. 23 Cdo 1465/2018). Rovněž podle důvodové zprávy k zákonu č. 296/2017 Sb. kterým bylo mimo jiné změněno ustanovení § 202 odst. 2 o. s. ř. *Cílem této změny je zajištění konzistentnosti zákona. Návrh sjednocuje ustanovení § 202 s ustanovením § 238, jež je měněno za účelem omezení přípustnosti dovolání. Změna ustanovení § 202 je tak pouze promítnutím této změny do odpovídající úpravy v rámci odvolání. Viz podrobněji odůvodnění k ustanovení § 238*. Náklady na obhajoby v částce napadené odvoláním 508 Kč tedy mají samostatný skutkový základ a přípustnost odvolání se posuzuje pro každý z nároků uplatněných žalobkyní samostatně.

5. Z podnětu včasného a ve zbytku přípustného odvolání žalované přezkoumal odvolací soud napadený rozsudek ve výroku II. a III. včetně řízení, které předcházelo jeho vydání, podle ustanovení § 206 odst. 1 a § 212 věty prvé o. s. ř. se závěrem, že odvolání je zčásti důvodné.

6. Pokud jde o počátek běhu subjektivní promlčecí lhůty, pak je při újmě za nepřiměřeně dlouhé trestní řízení určujícím okamžikem skončení trestního řízení. *V případě nepřiměřené délky řízení je stěží myslitelné, že by se poškozený o vzniklé nemajetkové újmě a jejím rozsahu dozvěděl později, než okamžikem skončení řízení, neboť nemajetková újma spočívá právě v nejistotě ohledně výsledku řízení a skončením řízení je tato nejistota odstraněna a újma dovršena* (Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne ze dne 22. listopadu 2011, sp. zn. 30 Cdo 96/2011). Dále např. závěr *Byla-li osoba trestně stíhaná zproštěna obžaloby nebo bylo-li trestní stíhání proti ní vedené zastaveno, počíná promlčecí doba podle § 32 odst. 3 věty první zákona č. 82/1998 Sb. běžet dnem následujícím po dni, v němž zprošťující rozsudek nebo usnesení o zastavení trestního stíhání nabylo právní moci.* (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. prosince 2012, sp. zn. 30 Cdo 962/2012). Pokud jde o stanovení počátku běhu šestiměsíční lhůty již ode dne vyhlášení zprošťujícího rozsudku, je to Ústavním soudem v zásadě akceptováno (např. nález Ústavního soudu ze dne 14. září 2016, sp. zn. I. ÚS 1532/16, nebo bod 9 usnesení ze dne 3. listopadu 2020, sp. zn. IV. ÚS 2876/20).

7. Subjektivní promlčecí lhůta podle ust. § 32 odst. 3 zákona č. 82/1998 Sb. o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem je šestiměsíční a počala běžet dnem 9. 10. 2018, den po nabytí právní moci usnesení Krajského soudu v Ostravě č. j. 3 To 273/2018-1438, kterým odvolací soud zamítl odvolání Okresního státního zastupitelství v Novém Jičíně proti rozsudku Okresního soudu v Novém Jičíně ze dne 16. 2. 2018, č. j. 21 T 2851/2012-1388, jímž byla žalobkyně zproštěna obžaloby pro přečin podvodu podle ust. § 209 odst. 1, 4 trestního zákoníku, neboť skutek popsaný v obžalobě nebyl trestným činem. Promlčecí lhůta tak uplynula dne 9. 4. 2019. Žalobkyně uplatnila svůj nárok na zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu u žalované až dne 8. 5. 2019, tedy po uplynutí zákonem stanovené šestiměsíční promlčecí lhůty. Na běh promlčecí lhůty nemůže mít vliv skutečnost, že v rámci probíhajícího trestního řízení došlo k zajištění peněžních prostředků žalobkyně, které bylo zrušeno až poté, co byla žalobkyně pravomocně zproštěna obžaloby. Počátek běhu promlčecí lhůty se váže na vědomost poškozeného o zásahu do jeho práv (zahájení trestního stíhání) a vzniku nemajetkové újmy způsobené nepřiměřeně dlouhým trestním řízením, které bylo skončeno vydáním pravomocného zprošťujícího rozhodnutí. Žalobkyně byla spolu se svým obhájcem Mgr. Jiřím Ježkem osobně přítomna při vyhlášení usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 8. 10. 2018, č. j. 3 To 273/2018-1478. Proto lze uzavřít, že se již tímto okamžikem dozvěděla o celkové délce trestního řízení, důvodech zproštění a dozvěděla se tedy o újmě, která jí měla délkou trestního

řízení vzniknout. Rovněž měla k dispozici již zprošťující rozsudek okresního soudu a pro uplatnění náhrady za nemajetkovou újmu za nepřiměřenou délku trestního řízení nebylo třeba vyčkat na doručení písemného vyhotovení rozhodnutí odvolacího soudu, když celková délka trestního řízení a důvody zproštění jí již byly známy. Skutečnost, že žalobkyni nebylo doručeno usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 8. 10. 2018, č. j. 3 To 273/2018-1478 v zákonné lhůtě, nemá žádný vliv na běh promlčecí lhůty pro uplatnění nároku na zadostiučinění za nemajetkovou újmu podle zákona č. 82/1998 Sb. Ve světle těchto závěrů a správných závěrů okresního soudu v této části nevyhověl odvolací soud podanému odvolání a napadenou část rozsudku co do částky 150 000 Kč jako věcně správnou potvrdil podle § 219 o. s. ř.

8. Podle závěrů judikatury soud v řízení o náhradě škody za nezákonné rozhodnutí není oprávněn přezkoumávat zákonnost a důvodnost vydaného rozhodnutí, ať už je nebo není přípustný vůči nim opravný prostředek (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. 12. 2014, sp. zn. 30 Cdo 4286/2013, uveřejněný pod číslem 35/2015 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Uvedené dopadá i na usnesení o zajištění peněžních prostředků na účtu banky a u penzijního fondu, proti kterým neúspěšná žalobkyně podala stížnosti. Soud tedy nemůže přezkoumávat zákonnost a důvodnost rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení o zajištění peněžních prostředků. Je rovněž nerozhodné, zda o zajištění bylo rozhodnuto před či po zahájení trestního stíhání (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2020, sp. zn. 30 Cdo 970/2020). Nezákonnost usnesení o zajištění peněžních prostředků lze shledat pouze tehdy, pokud je toto rozhodnutí pro nezákonnost zrušeno např. proto, že nebyly dány podmínky pro jeho vydání, nikoliv v tom, že po provedení příslušného šetření odpadly důvody pro další zadržení věcí a že je rozhodnutí zrušeno postupem, který předpokládá ustanovení § 79a odst. 3 trestního řádu (např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 10. 2009, sp. zn. 25 Cdo 479/2007). Ani skutečnost, že žalobkyně byla zproštěna obvinění, nezakládá bez dalšího nezákonnost jednotlivých úkonů v průběhu trestního řízení (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. června 2015, sp. zn. 30 Cdo 3310/2013). Odvolací soud dospěl k závěru, že rozhodnutí o zajištění prostředků nebylo zrušeno pro nezákonnost, ale z důvodu odpadnutí důvodu pro jeho nařízení po zproštění žalobkyně obvinění. Vzhledem k předpokládané výši škody z trestné činnosti 929 141 Kč, počtu šesti skutků podvodu a předpokládanému spolupachatelství, nelze dovodit ani zcela zjevný exces orgánů činných v trestním řízení při zajištění finančních prostředků žalobkyně. Tedy od zajištění prostředků do doby pravomocného zproštění žalobkyně nejde podle závěru odvolacího soudu o nezákonné rozhodnutí, za které by žalovaná odpovídala, není tedy splněna podmínka existence nezákonného rozhodnutí a není dána odpovědnost státu podle § 5 písm. a) a § 7 zákona č. 82/1998 Sb. Odvolací soud tedy rozsudek okresního soudu co do částky 40 959,54 Kč za úroky za dobu od roku 2012 do října 2018 potvrdil podle § 219 o. s. ř. jako věcně správný, byť z jiného právního důvodu, a to absence nezákonného rozhodnutí o zajištění peněz.

9. Soud však má zkoumat i časové hledisko zajištění prostředků (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. června 2015, 30 Cdo 3310/2013), tedy zda rozhodnutí o zrušení zajištění bylo vydáno bez zbytečného odkladu, jinými slovy, zda nebyly peníze blokovány po odpadnutí důvodu neúměrně dlouho. Vzhledem k tomu, že žalobkyně byla zproštěna obvinění dne 8. 10. 2018, dospěl odvolací soud k závěru, že zajištěné finanční prostředky měly být uvolněny bez zbytečného odkladu zhruba do jednoho měsíce. Skutečnost, že finanční prostředky byly uvolněny, až v květnu 2019 zakládají neodůvodněný průtah při uvolnění finančních prostředků za dobu od listopadu 2018 do května 2019 a zakládají případně odpovědnost státu podle § 13 zákona č. 82/1998 Sb. učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v zákonem stanovené nebo přiměřené lhůtě.

10. Odvolací soud nesdílí závěr okresního soudu, že není dána příčinná souvislost mezi zajištěním prostředků a nedosažením výnosů z úroků. Žalobkyně měla peněžní prostředky na účtu a penzijním spoření a měla legitimní očekávání, že s ohledem na pravidelný běh událostí obdrží

příslušné úroky. Úvaha okresního soudu, že není jisté, zda by tam žalobkyně měla peněžní prostředky po celou dobu zajištění, že by je nespotřebovala či nechala bez výnosu, je bezpředmětná za situace, kdy žalobkyni bylo jakékoli další nakládání s prostředky zakázáno. Jde o obdobu závěru o nepřípustnosti hypotetického ušlého zisku: *Nepostačuje přitom pouhá pravděpodobnost zvýšení majetkového stavu v budoucnu, ale musí být poškozeným najisto postaveno, že nebýt škodní události, tak by se jeho majetkový stav zvýšil.* (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. února 2012, sp. zn. 28 Cdo 4931/2009). V projednávané věci není postaveno najisto, že by žalobkyně např. druhý den, či měsíc po zajištění peněžní prostředky vybrala a nechala ležet v hotovosti, že hodlala peníze použít na výstavbu domu, koupi bytu apod. Nepostačuje tedy pouhá hypotetická pravděpodobnost, že mohla žalobkyně s penězi blíže neurčeným způsobem naložit a o úroky se tímto připravit.

11. Pokud by žalobkyně skutečně v důsledku zajištění finančních prostředků neobdržela od ČSOB či penzijního fondu konkrétní sjednané úroky, pak by příčinná souvislost zjevně dána byla. Žalobkyně by totiž neobdržela něco, co by za běžného chodu událostí, nebýt zajištění peněz, zcela určitě nabyla. Průměrné úroky z bankovních vkladů dle ČNB, jak požaduje žalobkyně, však nepředstavují skutečný ušlý zisk žalobkyně. V této části je třeba, aby žalobkyně doplnila na výzvu okresního soudu skutková tvrzení o jaký typ účtu (běžný, spořící, termínovaný apod.) u ČSOB šlo, jaký byl sjednán úrok, jaký úrok penzijní fond za rok 2018 a 2019 připisoval účastníkům, a dále aby žalobkyně uvedla, proč tyto sjednané úroky od banky či penzijního fondu nebyly žalobkyni připsány a nepřipsání úroků rovněž prokázala. Teprve po doplnění tvrzení a případných důkazů se lze zabývat tím, zda žalobkyni vznikla škoda 1.943,46 Kč v důsledku zajištění peněz v měsících listopad 2018 až květen 2019 v podobě nepřipsání sjednaných úroků.

12. Proto v této části odvolací soud co do měsíců listopad 2018 až květen 2019, tedy co do požadované částky úroků 1.943,46 Kč, podle § 219a odst. 2 o. s. ř. rozsudek okresního soudu zrušil a věc dle § 221 odst. 1 o. s. ř. vrátil okresnímu soudu k dalšímu řízení. V další části řízení bude okresní soud vázán právním názorem odvolacího soudu (§ 226 o. s. ř.).

13. O náhradě nákladů odvolacího řízení rozhodne dle § 224 odst. 3 o. s. ř. v novém rozhodnutí okresní soud, přičemž při rozhodování o nákladech přihlédne k námitce žalobkyně, že rozhodnutí o výši přiměřené náhrady nemajetkové újmy je závislé na úvaze soudu dle § 142 odst. 3 o. s. ř. a dále k důvodné odvolací námitce, že se při stanovení poměru úspěchu a neúspěchu v případě objektivní kumulace nároků na náhradu nemajetkové újmy uplatněné společně s majetkovou újmou, se má vycházet z porovnání tarifních hodnot, tedy z částky 50 000 Kč dle § 9 odst. 4 advokátního tarifu, nikoli z uplatněných 150 000 Kč (obdobně viz bod 18 a 19 usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 12. 2016, sp. zn. 30 Cdo 1435/2015).

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí **je dovolání přípustné**, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

Dovolání je možno podat do dvou měsíců od doručení rozhodnutí odvolacího soudu u soudu, který rozhodoval v prvním stupni, k Nejvyššímu soudu ČR v Brně.

Ostrava 29. dubna 2021

JUDr. Radmila Baďurová v. r.
předsedkyně senátu

Shodu s prvopisem potvrzuje Monika Herdinová.

Shodu s prvopisem potvrzuje Monika Herdinová.